

**Kısa ve Öz
Sözler**

12

Aklı kullanma ve düşünme ile ilgili vurgular*

Mehmet Aslanoğlu** , M. Arif Akşit***

**"Aklı Kullanma ve Düşünme Etik İlkeleri" Kitabından alınmıştır

** Dr. Çocuk Sağlığı ve Hast. Uzmanı, Acıbadem Hastanesi

***Prof. Dr. Pediatri, Neonatoloji ve Ped. Genetik Uzmanı, Acıbadem Hastanesi, Eskişehir

Düşünmek, akli kullanmanın bir boyutudur. Doğum ve bebekler konusundaki bazı vurgular aşağıda sunulmaktadır.

Varlığın insanlar için anlamı bazı vurgularla güçlendirilmeye çalışılmaktadır. Bu bölümde akli kullanma ve düşünme boyutu ile yaşam, doğum ve bebeklik, kısaca Neonatoloji kapsamı içinde bazı hususlar sunulmaktadır.

Düşünme bir akli kullanma boyutu ise de, bunun güzellik ve iyilik üzere oluşması ile düşünce kapsamında irdelenir. Kötülük, savaş ve zarar anlamındakiler düşünce kapsamında irdelenemezler, insanlık boyutu dışındadır.

AMAÇ: Akli kullanma, düşünme ile ilgili vurgular özellikle sağlık sektörü açısından irdelenmektedir.

Materyal Metot: Akli kullanmanın felsefe boyutu irdelenmektedir. Atasözü formatında yapılanma sağlanmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Akli kullanma, düşünme

Özet

Akli kullanmanın vurgusu düşünmedir, insanın karakteri de Düşünen Adam olmasıdır. Düşünme tek başına bir eylem olabilmesi için bir ışık, bir uyarıcı olmalıdır. Güneşin doğması ile buna bakan kişi, eğer düşünmeye başlarsa varlık ve yokluk

Boş şişeyi çöğ kutusuna atan kişi bir sosyal boyut, bunu geri dönüşüme koyarsa farkındalık
 Köpeği seven onu doyuran birey de sevgiyi bize anımsatmalı
 Bu açıdan nereye bakarsak bakalım bizi düşünceye iten bulgular, veriler vardır.
 Doğum olgusunun da bir Yenidoğan Uzmanına anımsattıkları bu bölümde yer alacaktır.

Outline

This is just the meaning of using the brain as thoughts, decisions
 In short words, for making some stimulations to the heart
 Confirm it by mind and have later on more decisional act
 The way of philosophy at the Neonatology

Düşün

- **Düşün:** Bizi bebeklikten ayıran akli kullanma ve düşünme ise, ancak düşünmeye değer olanları düşün, ömür kısa ve düşünecek şeyler çoktur, zamanını harcama, zaman altından bile daha kıymetlidir.
 Bebeklerinde en önemli düşünme boyutu sevgi gördükleri, okşandıkları zamandır, bu onlardan esirgenmemelidir, bir insanlık ihtiyacıdır, nefes alma gibi önemli ve gereklidir.
- **Düşün:** her düşünce düşünmeye değmez; Hayal, sanrı ve rüya gibi düşünceler, düşünce kapsamında ele alınamaz. Düşünme; gerçeğe yönelik, hakikat ve bilimsel olarak, bozarak, yozlaştırarak, dejenere ederek, eksik ve yanlış olmama temelinde olması ile düşünce olabilir.
 Her bebek bir sultan veya toplumda lider olmayacaktır. Ailelerin gözünde olabilir ama yaşamda öncelikle insan, insanlık üzerinde olmadığı. Bunun dışındakilerin, hırs ve arzular için zalim olma, hak yemenin bir anlamı olmadığı ve bu düşüncelerden uzak olmak gerektiği algısı ile yetiştirilmelidirler.
- **Düşün:** kötülük yapmak için düşünen kişiyi düşünen adam olarak göremezsiniz ki?
 Her doğum, her yaşam bir materyal değil, bir insanlık boyutu olarak dünyaya gelir ve bir insanlık değeri vardır.
- **Düşün:** Düşünce, barışa yönelik, iyilik ve güzellik temelinde olmalıdır, sağlıksız, azap veren, zülüm yaratan, bireylerin haklarını bozan ve kötülük ve savaş, kavga oluşturan boyutta olmamalıdır. Sanat duyguların ifadesi ise bu kötü olamaz, güzel ise sanat olabilir.
 Her bebek te bu duyguların bir işareti, simgesi ve boyutu olmalıdır.
- **Düşün:** dayanakları ve gerekçeleri bozuk olanın düşüncesi nasıl doğru olabilecektir?
 Çocuk sahibi olmanın da gerekçesi insanlık ve insan olmalıdır. Çocuk bir matah, bir mal sahibi olmak olarak ele alınmamalıdır.
- **Düşün:** Gerçeği bozarak, hakikati değiştirerek, korku ve şiddet yaratarak, kanıtlara ve bilime bakmadan, incelemeden, sadece bireysel algılara göre, benliğin yansıtılması düşünce kapsamında ele alınmamalıdır, bu sadece arzu ve dilekleri belirtir, bireyi tanımlar, düşünceyi tanımlamaz.
 Çocuk sahibi olmak ta aynı şekildedir, bunu bir menfaat ve arzunun sonucu olarak değil, sevginin bir boyutu olarak ele almak gerekir.

- **Düşün;** Nimet verilenler örnek, sapan ve kötü olanlar, zalim olanlar ve yöntemler ise ibret alınır. Düşüncelerde de nimet, sevgi ve mutluluk verenler örnek alınarak düşünceye girer.
Evlat sahibi olmak bir nimettir ve sağlıklı olması ve sağlıklı büyümesi ise ayrı bir değerdir. Bunun farkında olmak çok güzel olsa gerek.
- **Düşün;** bilim şüpheyi değil, tereddüt doğurur ve netlik ister. Şüphe gönle sokulan bir ikilem olmamalıdır. Geleceği bilmemek demek, geleceği öngörmemek anlamında değildir.
Hekimler geçmiş olgular ve bilim ile bir süreci tanımlarla ama Yenidoğan bir bebeğin ileride üniversiteye gidip gitmeyeceği sorusuna da İnşallah diyebilirler.
- **Düşün;** Şüphe ancak ilim, irfan, verilere bakılarak giderilebilir. Kanıya göre, kanıt olmadan varsayımlara göre şüphe giderilemez. Hekimler en kötü olasılık, komplikasyona göre, tedbir alır ve buna göre yaklaşımı planlarlar.
Sorunlu doğumlarda bir ekip olarak en kötü senaryoya göre hazırlanıp girilir. Burada hekim aileye sorunları çözecek, tedavi edecek garantisi değil, sorunlar için hazır ve tedbirli olduğunu söyleyebilir.
- **Düşün;** veri doğru olmalı, yorum hür ve bağımsız olmalıdır. Ancak yorum gerekecek, doğrulara ve verilere bağlı olmalı, onlara dayanmalı, onlardan gerekçelenmelidir.
Hekim verileri tam söylemeli ancak bunları tıbbi terim olarak değil, anlaşılır şekle sokarak iletmelidir. Algıları ise sorularla belli olur. Normal doğum terimi hekimlerde vajinal doğum anlamında iken, aile doğumun tamamen normal olduğunu sanır, prematüre bile olsa, çocuk sağlıklı doğdu sanır.
- **Düşün;** Şuursuz, atalardan gelen örf, adet ve kalıplara dayanarak düşünce olamaz. Bunlar kaynak olabilir ama düşünce bağımlı ve bağlantılı değil hür olmalıdır.
Ne kadar standart yaklaşım planlasanız bile, hekimlikte, özellikle doğumda her türlü olasılıklara karşı hazırlıklı olmak gereklidir ki zaten mutlaka belirli tıbbi şartlarda doğum yapılmalıdır.
- **Düşün;** İnsanlar bildikleri ve zihinsel yeteneklerine göre düşünebilirler, ancak geniş ve derin düşünme boyutu farklı bir eğitim sürecinden sonra oluşabilir. Eğitim nasıl okuma, öğrenme ile oluşuyor ise düşünmede düşündükçe gelişebilen bir boyut ve süreçtir.
Hekimlerde her olgu, yeni bir eğitim, yeni bir bakış açısı, yeni bir diploma kazanmadır. Hekimin doğum sürecinde çocuk sağlıklı çıkana kadar kaç yaş ihtiyarladığı belirgin bir olgudur.
- **Düşün;** Tarih düşüncesizce yapılan ve benlik temelinde oluşan ve hak edişe değil, ben merkezinde zulüm yapanların yok oluşlarının örnekleri ile doludur.
Geçmişteki olayları tekrar yaşamamak için gereken tedbir alınmalıdır. Çin’de her kaybedilen hasta için hekimlerin fener takması gibi, ne kadar fener takıyorsa o kadar tecrübeli demektir.
- **Düşün;** Düşünerek üstün sıfatta düşünce ve felsefe geliştirenler ise bu boyut taşınarak, geliştirilerek devam eder ve yaşam ile sınırlı değil, ömür ötesine de taşınabilir durumdadır ve yeteneğindedir.

Düşünmeden hekimlik yapanlar, trene bakan ve içindekileri görmeye çalışan insanlar gibidirler. Doğum fizyolojik bir süreçtir, bunu algılamaz isen, sadece olaya bakan olursun.

- **Düşün;** bazen beyin fırtınası size doğru yolu gösterebilir. Hekimlikte tam ters ve en kötü olasılıkların düşünülmesi onu daha etkin ve doğru yola iter. Her gebede anomali var mı şeklinde ultrason yapmak, her kitle kanser mi diye bakmak bunlardan sadece birkaçıdır.
- **Düşün;** Düşünceyi geliştirebilmek için, tersi de katkıda bulunmaktadır. Siyahı belirgin kılan beyaz, beyazı da siyah belirgin yapar. Bu açıdan da birçok düşünce tersini açıklamak ile onu destekler ve tanımlamaktadır. Bu açıdan düşüncenin sınırı olmamalı, ter düşünce bile doğruya ulaşabilecektir. Hekimler çeşitli senaryolar ile en kötü şartlara ekip olarak hazırlanır, eğitilir, sertifika alırlar. Yenidoğan Yoğun Bakım Sertifikası tüm doğuma giren hekim, hemşire ve anesteziistlere zorunludur.
- **Düşün;** aklın yanlabileceğini akıllı olan bilir. Hekimler aldıkları bir kararı, bir yeni veri ile tam tersini yapabilirler. Canlandırmada mor olan çocuğa, oksijen verir iken, pembeleşen bebeğe oksijeni yasaklayabilirler.
- **Düşün;** İnsan sadece akli ile doğruyu bulamaz, mutlaka bilim ve veriler ile derin ve daha ince düşünme gereksinimi vardır. Her bireyin yaşamı kısıtlı olduğu için, düşünme ömre göre değil, sonsuzluğa göre yapılmalıdır. Geniş düşünme bunu gerekli kılar. Bilim iki kere ki dört eder der, ama klinik çeşitli değişim ile bunun bu şekilde kesin olmayacağını belirtir ve hekimler buna göre hazırlıklı olmalıdırlar.
- **Düşün;** kalıcı olan tek şey vardır; sevgidir. Hekimler sağlık yaklaşımlarını insanlık boyutu ve bireyin onuru ve değeri temelinde yaparlar ki, bu sevgi ve saygı oluşturmanın ana unsurlarıdır.
- **Düşün;** Düşünce ile kalıcı olacak, bir bakıma miras olarak kalabilmesi için, barışa yönelik, sevgi ve saygıyı geliştirecek ve iyilik üzere olmalıdır. Zarar, kötülük ve düşmanlık boyutu ise sonlanacağı tarihsel bir gerçekliktir. Hekimlerin ilk etik ilkesi, “zararımızın dokunmamasıdır” ve tüm yaklaşımlarda temel alınır.
- **Düşün;** zalimlerden korkmak değil, acımak gerekir. Süreçleri kısa ve sonlanacak boyuttadır. Hekimler zaten hastalık, sorun ve problemlerle mücadele için eğitim alırlar ve tecrübe kazanırlar, tüm yoğun bakım, özellikle Yenidoğan da olduğu gibi, savaşta da en ön sırada bulunurlar.
- **Düşün;** düşün ki; fikirler ve düşünceler belirli bir zaman diliminde ve belirli bir düşünen insanlar tarafından ortaya çıkarılacaktır. Hekim çok ufak bir döküntü ile kanser tanısının konulabileceğini bilir ve bu nedenle en ufak sorunları bile irdelemesi gerekir. Aynı şey psikolojik olarak ufak bir şiddet bile büyük bir sorunun ilk uyarısı olabilir.
- **Düşün;** düşünme ile oluşan fikirlerle ve sadece o insanın düşünceleri değil, çeşitli etkileşen düşünen insanın yanında farklı yorumlara, farklı algılara ve her türlü değişim ve farklılaşma söz konusudur.

Hekimin söylediği ile hastanın algıladığı farklı boyutlarda olabilir ve bu açıdan tıbbiye de iletişim kazaları konusunda da yaklaşımlar öngörülmektedir.

- **Düşün;** sağlıksız, yalan dolu ve azap veren şekilde olmayan şekilde düşünün.
Hekimler temel olarak eğer ümitsizlik içinde olurlarsa, hastaya yeterince müdahale edemez veya elleri geri planda olabilir, bu açıdan hekimler bir bakıma ölümle savaşan ekip elemanı olmaktadır. Kalbi durduktan sonra bile çalıştırmayı öğrenirler.
- **Düşün;** fikirlere bakılmalıdır, kimin söylediğine değil.
Hekimler her bir çocuğun yakınmalarını da onların ağzından dinlemeyi tercih ederler. Bebeğin ağlama sesi bile hekimlere çok şey ifade edebilir.
- **Düşün;** nimet verilenleri örnek alarak, sapıtmışları da ibret alarak düşün.
Sağlıklı kişilerde, özellikle bebeklerde dikkat edilecekler ve yapılacaklar, kontroller ve checkuplar vardır. Bu açıdan daima olasılıklarda sağlıklı olanlarda da yapılacaklar vardır.
- **Düşün;** tarih düşüncesizce yapılan ve yok olan örneklerle doludur, aklını kullan, düşünerek güzellikleri örnek, kötülükleri ibret alarak.
Sağlık yaklaşımlarında en büyük sakınılan konular, hekim tarafından değil, ama komşu veya başkasının aldığı, televizyonda gördüğünü kullanarak oluşan sorunlar olup, aileler bunları da faydalı olduğu yargısı ile tıp bilimlerinin tersi bir yaklaşımlar içinde olurlar. Hatta hekimin dediklerinin tam tersini yaparlar, örneğin bebeklerini üzerine tuz döker, tuzlarlar.
- **Düşün;** her şeyin bir aksi, alternatifi, farklı boyutu olacağını, tek çözüm olmayacağını bilmelidir.
Hekimler bu açıdan daima alternatif, şartlara göre farklı yaklaşımlar, değişik seçenekleri vardır.
- **Düşün;** tercihlerini düşünerek, değerlendirerek, irdelemeler yaparak yap.
Hekimlerin tanı koyması, algoritmaları ve tüm bunlar kitaptan değil, akli kullanarak, düşünerek ulaştıkları noktadır.
- **Düşün;** sonunda hepimizin ölümlü olduğunu düşünerek davran ama hekim isen, ölümü kabul etmeyip, canlandırma ile yaşatmaya çalış, bir insan, bir yaşam kazandırmış olursun.
- **Düşünme;** hakikati değiştirip, korku ile kanıtlara bakmadan, duyulara göre, incelemeyen yaklaşım yapma demek, hekimler dışında başka kimselere bedenini emanet etme, aklını internetteki anlamsız ve hatta zararlı bilgiler, daha doğrusu bilgi kırıntılarına teslim etme.
- **Düşünme;** hakikatten sapıp, gerçeği bozanlar gibi olmamalıdır. Hekimler doğumda bebeğin kalbi durmuş, canlandırmış ise, çocuğunuz normal ve sorunsuz demeleri yerine, kalp, solunu durdu, çalıştırdım, şimdi sorunsuz demelidir. Aileden bilgi saklanması ötesinde, notlarda da hakikati saptırmamalıdır. Tıbbi saptırma meslekten men cezasına kadar gidebilir.
- **Düşünme;** şuursuz, atalardan gelen, öğretilen kalıplara güdülemelere göre olan, aklını kullanılmadan yapılanların faydası değil, zararı olabilir.
Hasta bir birey olarak kalıba göre yaklaşım yaparak hekimlik olamaz.

- **Düşünme**; nefesine, benliğine bakarak, içinden gelene göre davranman, akli dışlayarak davran anlamında değildir.
Hekim insanlık ilkeleri temelinde, insancıl davranmalıdır anlamında söylenen bir durum olup, aklın kalp ile bütünleşmesi vurgusudur.
- **Düşünme**; yine bildiğimizi yaparız, yapılanı uyarız şeklinde, gerçeği bozacak şekilde düşünmenin Hekimlik ile bir ilintisi olmaz. Yenidoğan bebeğin hangi mesleği seçmesi gerektiği, ben ona göre yetiştireceğim şeklinde bir yaklaşım ancak gülünür geçilebilir.
- **Düşünme**; aslını bilmeden, eğitim almadan, konuyu kavramadan, anlamadan düşünmemeli, hekimlerin en çok çekindikleri konu olup, bebeklerini de hırpalamalarına neden olabilmektedir.
- **Düşünme**; düşüncelerini kontrol etmeden, yaşamını buna göre düşüncelere dayandırmayan, gerçek dışı, hayaller ile varsayımlarla düşünme. Bu durumda özellikle onu yeme, bunu kullanma, emziren anne bir şeyler almamalı gibi zararlı olabilecek boyutlarda yaklaşımlar olabilir.
- **Düşün**; zalimlerden korkmadan, evrende kısa süre kalınacağı bilincinde olarak, kötülerin yok olarak silinip gidecekleri tarihsel veri olduğu, bilerek, algılayarak yapılmalıdır. Yaşam hakkı bebeğin en temel hakkı olarak, bu konuda hekim savcılara kadar suç duyurusunda bulunabilecek ve bebeği aileden alarak koruma altına alacak gücü vardır ve yapar da, gerektiğinde çekinmez.
- **Düşün**; insanın insan olmasının temelini düşünce olduğunun bilincinde olarak, düşünce bilinci ile insan olunabileceği gerçeği ile düşün ve hekim tüm uyarlamaları bu esaslarda hasta üzerinde uygular ve bebeklere de bu yaklaşımları yapar.
- **Düşün**; mağdurun lanetinin bir bedeli olacağını farkında olarak düşün.
Hekim yapacağı bir yaklaşım var, elinden gelebilir, becerisi de var iken, onu rahatsız eden konu olduğu için, gece bile servise gelir, telefon eder, ne yapar ve ne eder hastasına bir eksik bırakmaz.
- **Düşün**; kısas, örnek, benzer deneyler, akıl sahipleri ve düşünenlerin fikirleri, yaşamın bir varlık, gerçek bir sınav olduğu bilinci ile düşün.
Hekimlikte kısas geçerli olmaz, çünkü her birey farklıdır.
- **Düşün**; her kazancın toplumun hakkı da olduğu bilincinde olarak, insanlara, topluma bu sosyal desteğin maddi ve manevi olarak verilmesinin gerektiğini kavrayarak düşün ve Hekim olan zaten bu temellerle yaklaşım yapar.
- **Düşün**; her bireyin düşüncesinin farklı olacağı, el elden üstün olduğunu kavrayarak düşün. Hastalık yok, hasta vardır. Her sorunda da hasta aynı ise de boyut farklıdır, ayrı, özgün bir olgu olarak irdelenmelidir.
- **Düşün**; gerçek, her görünen veya görüldüğü gibi olan anlamını taşımaz. Bu açıdan aklın ve vicdanın görüneni netleştirmesi gerekir. Veri her bireye göre farklı olacağı için, hekim hastayı tek ve örneği olmayan bir boyutta irdeler.

YORUM

Aklı kullanmadan Hekimlik olmadığı gibi akıl ile gönü bütünlüştürmeden de hekimlik olmaz, dayanaklarda etik olmadan eylemler oluşamaz.